

A lebontott Tabánban

Irtta: Terescsényi György

Mártírok hegyének hívják Párisban azt a dombot, ahol a szép francia főváros romantikája egész mostanáig meghúzódott. Szélmalmok voltak ott és zegzugos terraszos sikátorok, kiskocsmák, zsákutcák, passzázok és búvóhelyek. Murger bohémjeinek kacagása csendült végig a sikátorokon és sokáig a Montmartre volt a romantika párisi fellegvára.

Hol lakik a romantika Budapesten? Talán a Nürnbergi-utca árnyas lombjai alatt, vagy a Stefánia-út kies villasorában, a külső Andrassy-út környékén? Nem, egyik tájék sem elég öreg, sem elég historiai. Egyetlen városrész volt és most már annak is vége: a Tabán. Egy egész frissen lebontott és elsüllyesztett kerületet...

Mit is tudtam róla eddig? Talán én még többet is, mint a bennszülött budapesti. Valamikor, nem sokkal előbb kétszáz esztendőnél, rács kereskedők és gabonaszállítók telepedtek le itten, a budai vár falai alatt. Karcsútoronyú, szép templomuk még most is ott áll, háttal fordulva a Dunának. Megvan a Rácfürdő is, de a régi szerbek sehol sincsenek már. Kétszáz esztendő alatt felszivta és elmosta külön kis folt-

jukat az idő, (valahol azt olvastam róluk, hogy híres egykések voltak a módos kereskedők és ez az oka szétszóródásuknak). A városrész, a romantikus Tabán azonban idáig megmaradt, mind a mai őszi napig, amikor, íme, ezt a nekrológot írom róla.

Csakugyan festői és romantikus díszlet volt ez a környék. Piktörök esetje után kiáltó, írói képzeletnek szárnyakat kölcsönző valóság és élmény. Zegzugos utcácskák süllyedt kapubályaivára emlékszem, hepehupás, macskaköves járdáira, oleanderkertes árnyékuvarokra, pislogó lámpákra és kiskocsmákra. Ez a tájék volt az, ahol andalgó és könnyűléptű szerelmeseknek látszottak az utcákba betévedt járókelők. Semerre az országban olyan jellegzetes nénikéket, csehhipás, pirosarcú öregembereket nem láttam, mint erre felé. Fehér csipkefőkötőkben, tászkás kék szemekkel ott üldögéltek a nénikék az alacsony ablakok mögött. Valami varázslat ittfeljejtette őket a krinolin időkől, fejük felett sodronykalitkákban kanárimadarak himbálództak az ablakpárkányokon vén macskák bóbiskoltak.

A legutolsó házak

Amikor legutoljára, — valami öt esztendeje ennek, — végigsétáltam az azóta elsüllyedt sikátorokon, még ilyennek láttam Tabánt. A Gyöker-utca, a Fehérsas-utca, az Aranykakas-, a Kőkény- és a Holdvilág-utca labirintusaiban még érintetlen volt a mult édes és nehéz illata.

Mi lett ebből a kis foltocskából, amely a magyar főváros rohamosan szélesedő térképabroszán tegnap is parányi részecske volt csupán, ma pedig fehér és füres terület, amelynek közepébe sokáig ezt a két szót fogják felírni a mérnökök és térképrajzolók: „Rendezés alatt”.

Tegnap véletlenül megint odatévedtem és megdöbbenve állottam meg a kép előtt, amely az első pillanatban szinte varázslatnak tűnt fel előttem, hirtelen szemfényvesztésnek, álomszerű és kúsza összevisszaságnak.

A Gellérthegy északi lejtőjétől kezdve, hatalmas karéjban, végig a Naphegy terraszos lankái által beszegve, majdnem a Várhegy előreugró magaslatáig üres katalán nyílott ki előttem. Furcsa és majdnem meztelen völgyelet, mint valami csodálatos tófenék, amelybe valami kataklizmus természeti csoda egy egész városrészt elsüllyesztett. A pusztaság területeket már csak a fűútvonalak makadámköves hálózata szeli át. A még földben hagyott kövezet olyan benyomást kelt, mintha kiásott romváros környéke volna. A régi Via Appia, vagy Herculánium feltárt utcái lehetnek ilyenek, a portikusok és főtérrel egyenlővé mállott átriumok alaprajzaival. A multbasüllyedt Tabán mezítelen térképe rajzolódik ki most az üres porondokon, egy furcsa, földreírt, valóságosan élő térkép, éppen csak hogy a házak, az udvarok, a kertek és az emberek tűntek el mellőle visszahozhatatlanul.

Az Attila-körút felé eső szögletben éppen bontották a két utolsó házat.

Odaballagtam a félig már lerontott falak tövébe és figyeltem a munkát. Marcona csákányosok állottak a meredélyeken, kezükben zuhogott a szerszám, recsegték a feszítővasak, omlott a vakolat és magasra foicsapott a száraz kőpor

füstje. Szomorú, majdnem kísérteties látvány egy ilyen lerontás alatt lévő lakóház. A földrengés, vagy az árvíz művel ehhez hasonló kegyetlenséget. A tűzfalat egészen lehordták már s a szobák titokzatos sejtjeit feltárták, lemeztelenítették. Egy bordóalapú, aranyvirágos szobafal mellett szabályos kockaformában látom a néhai konyha sárga és füstös felületét. Aztán újabb és újabb kockák következnek. Ott van a kamra, ott az előszoba, a lépcsőház. Egy vízcasp letépett csővége kimered a falból: ott mosogatta a háziasszony az edényeit. Tisztán kivehető még a falra csapódó nedvesség nyoma is.

Börkabátos, hallgatag férfi figyel a bontási munkát. Ő a vállalkozó. A kitermelt és még értékesíthető anyag egy része fejében végezteti a munkát.

— Ezek a legutolsó házak? — kérdezem tőle.

— Bizony, nincs már több, — felel vontatottan. Jó darab ideig hallgatunk, aztán kalapját tarkójára tolvá, így folytatja: — Ugy van, uram, ahogy mondom. Elkészültünk a Tabánnal. Lehordtuk az egész szakramentumot.

Igy mondja, aztán dühösen legyint.

— Talán valami baj volt? — kérdeztem ismét résztvevően.

— Csupa ócskaság, — panaszkodik, — öreg terméskövek terpeszkedtek a falakban, porráállottak a téglák, szúvasak voltak a gerendák. Mi bizony alaposan ráfizettünk.

Megint szétnézek az üres térségeken s most veszem csak észre, hogy a lehordott házak helyén, pontosan rendberakott oszlopokban össze vannak gyűjtve az ajtó- és ablakbélések, a kőlépcsők hatalmas lapjai, a rozsdás kályhák és a tűzhelyek, a rácsok és a kerítések vasalásai. Ugyan hol fogják, melyik külvárosban beépíteni és felhasználni ezt a lim-lomot, amelyet eső ver és fagy szív talán a következő tavaszig, amikor végkép elfuvarozzák valamire őket és megkezdik az új munkálatokat.

Igen, nemsokára megérkezik egy másik munkáscsoport, jönnek a mérnökök zászlóikkal és távcsöveikkel és elkezdik az új munkát, hogy tündérvárost és világraszóló gyógyfürdő-telepet varázsoljanak az eltemetett romantika helyére. Most, hogy a romok között bolyongok, nagyon szeretném tudni, hogyan képzelik el ezt az új városrészt, sokasztendei tervezetést, kísérletezés után mi épül a Tabán romjai fölé. Bemegyek a városházára és érdeklődöm a helyzet iránt. Nemsokára ott ülök két asztallapot beborító, hatalmas térképek előtt és próbálok eligazodni abban, mit terem-

tett a mérnöki fantázia addig a térképeken. Hirtelen és átmenet nélkül, egészen új hangulat vesz körül: a romok romantikája helyett az építés öröme és realitása, de az is bizonyos, hogy ennek is megvan a maga varázsa, majdnem poézise. A tervekről meg-

Mi készül a Tabán helyén?

A városháza szakértői elmondják, hogy a főváros a Tabán rendezésére kiírt pályázaton díjatnyert tervek alapján összesített plánumot készített, amelyben a lehetőség szerint egybeolvasztották a legértékesebbnek látszó tervek előnyeit. Hogy ez az összeolvasztás miképpen volt lehetséges, azt most nem kutatjuk. El kell fogadnunk egyelőre úgy, amint van, hiszen ilyen nagyarányú építkezésnél úgyszólván a megvalósulás folyamán, munka közben módosulnak a részletek. Nem volt még tervek a világon, amely a legelső térkép nyomán megvalósítható lett volna.

Új stílusú, impozáns, szép városrész lesz az új Tabán fürdőváros. Nagyjában és egészében villanegyed, amelynek szabályosan felosztott parcellái között, a parkok és sétautak tekervényeiben új gyógyfürdő-paloták, ivócsarnokok, pavilonok és fedett sétatérterek húzódnak meg. A mostani pusztaságra, a két híd közé valóságos fürdőközpont kerül. Mindezek megvalósítása évek hosszú sorára szóló nagyszabású program, amelyen még sokat fognak vitakozni a szakértők és a főváros emberei.

Pillanatnyilag legérdekesebbek a nehézségek, amelyek a tervek megvalósítását hátráltatják. Az első és legnehezebben megoldható: régi elemi és polgári iskola épületének sorsa. A hatalmas épület sehogyan sem illik bele az elképzelt parkok és pavilonok közé, háromemeletes, verestéglás és szürke, népies ornamentikával kiképzett homlokzata megrontaná a létesítendő fürdőváros hangulatát. Lebontása és másuttal való fölépítése óriási költséggel járna, a főváros még nem tudja, mit kezdjen vele.

A másik nagy kérdés: az új fürdőintézmények vízellátásának ügye. Az új Tabán

Asszonyom!
Egész éven át nem stoppol,
ha férjének és gyermekének
Karácsonyra Rác-hatásvízét vesz
Tartós-elegáns-olcsó!

IV., Kecskeméti-utca 6.

érzik, hogy a mérnökök munka közben ugyancsak benne voltak ebben a hangulatban.

nagyarányokban tervezett intézetéhez a most rendelkezésre álló források víze nem elegendő.

A főváros úgy segítette ezen a meglehetősen nehéz akadályon, hogy új mélykutatás fúrására határozta el magát. Egyelőre három hatalmas fúrást terveznek. Mind a három a most kisajátított terület különböző pontjain menne végbe és a fúrások eredményétől teszik függővé az egész tabáni építkezési terv végleges megvalósítását. Az ilyen mélyfúrásnak azonban, főleg ha már meglévő források közvetlen közelében végzik, sok kockázata lehet. A sikertelenség esetleg nagy károkat, komoly veszedelmeket okozhat. Megtörténhetik ugyanis, mint ahogy a szakértők mondják, hogy az új forrás lényegesen befolyásolhatja a meglévő bőségét, sőt azokat teljesen tönkre is teheti, a víz előbbi összetételét megváltoztathatja, ritka esetekben el is apaszthatja.

A régi Rácfürdő forrásainak közelében, a főváros illetékes szakértői mintegy 80 méter mélységben sejtik a használható vizet. A fúrásokat azonnal be fogják szüntetni, mielőtt a Gellértfürdő, vagy akármelyik budai gyógyfürdő forrásainál a legcsekélyebb rendellenesség mutatkozik.

A három mélykút óvatos fúrását még az idén megkezdik. Nemsokára elkészülnek a romok lehordásával és azután olyan tempóban, amelyet az anyagi lehetőségek fognak megszabni, hozzáfognak az új fürdőváros építésének előmunkálataihoz. Az öreg Tabán örökre eltűnt a szemünk elől, most már várhatjuk az új fürdővárost, amely remélhetőleg meg fog felelni a nagy várakozásoknak és reményeknek.

Tárgyalnak a vasúti igazolványok térítési díjának leszállításáról

A közszolgálati alkalmazottak a vasúti igazolványaik térítési díját, amit még az illetménycsökkentések előtt állapítottak meg, túlmagasnak találják, s ezért évek óta kéri annak megfelelő mérséklését s a csökkentett illetményekkel való aránybáhozatalát. Ez a kívánságuk mindeddig nem teljesült, ami azonban nem jelentette azt, hogy az érdekeltek belenyugodtak volna az elutasító határozatokba.

Bizonyítják ezt az Új Magyarországhoz érkezett s részben közölt levelek, amelyeknek írói különböző indokolásokkal mutatnak rá az igazolványok mai térítési díjának tarthatatlanságára s a Máv. szempontjából is kérték annak megváltoztatását. A levelek nyomán külön cikkben is foglalkoztunk ezzel a közérdekű problémával és felvetettük a kérdést, nem volna-e célszerű próba útján meggyőződni arról, vajjon a térítési díjak mérséklése nem szolgálná-e mindkét fél érdekeit. A köztisztviselők ugyanis meg vannak győződve arról, hogy a mérséklés esetén jóval többen váltanak ki és használnák fel igazolványaikat az érdekeltek, ami a Máv. bevételeit két oldalról is gyarapítaná.

A megindított mozgalmunknak, úgy látszik, máris megvan bizonyos eredménye. Beavatott helyről ugyanis arról értesülünk, hogy a különböző, általunk tolmácsolott kívánságoknak megfelelően máris megindultak illetékes helyen a tárgyalások, hogy a térítési díjakat a változott viszonyoknak megfelelően módosítsák. A kiszivárgott hírek szerint egyelőre átlago-

san ötven százalékkal akarják mérsékelni a térítési díjat s ha ez a reform beválik, úgy nem zárkoznak el, különösen a kisebb fizetésű tisztviselőknél és alkalmazottaknál, a további mérséklésektől sem.

Más években ilyenkor már ki szokták adni a hirdetményt az igazolványok érvényesítéséről. Most ez az intézkedés késik, éppen a megindult tárgyalások miatt. E késelemből azonban semmi hátrány nem származik, mert az érvényesítési időt úgyszólván meg szokták hosszabbítani január, sőt február végéig, s ez alatt az idő alatt kényelmesen lehet még érvényesíteni az igazolványokat.

Sztrájkra készülnek a bukaresti ügyvédek

Bukarest, december 4.

A bukaresti ügyvédi kamara kedden délután rendkívüli ülésén tiltakozott az igazságügyminiszter rendelete ellen, amelynek alapján az összes ügyvédek kötelesek jövedelmük tíz százalékát egészségügyi intézmények javára fordítani. Az ügyvédi kamara elhatározta, hogy a kamara bukaresti és Ilfov megyei tagjai szerdán délelőtt sztrájkbalépnek és mindaddig sztrájkolnak, amíg az igazságügyminiszter a sérelmes rendeletet nem vonja vissza. A határozatot közölték táviratilag a királlyal is.

Adj, hogy a
Karitásx is
adhasson!